

De Andere Krant aan AIVD: “Kom eens langs”

6 juni 2023

De AIVD waarschuwt voor ‘anti-overheidsextremisme’. Bedoeld wordt burgers die kritisch zijn over actuele onderwerpen als Corona en alles wat er mee samenhangt, de oorlog in Oekraïne, klimaatbeleid en nog zo wat onderwerpen waar de overheid zich in heeft vastgebeten. Sander Compagner, uitgever van De Andere Krant en voorzitter van de Vereniging Vrije Journalisten, schreef afgelopen dagen een open brief aan Erik Akerboom, directeur-generaal van de inlichtingendienst AIVD.

Foto: Erik Akerboom (De Andere Krant)

Amsterdam, 31 mei 2023

Betreft: vermeende radicalisering complotdenkers

Geachte heer Akerboom,

De afgelopen tijd hebt u in de hoedanigheid van directeur van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) gewaarschuwd voor de vermeende radicalisering van complotdenkers en personen die geen vertrouwen meer zouden hebben in de overheid. In een uitzending van het televisieprogramma Medialogica (28 mei) stelde u: "Men gelooft in complotten, men gelooft niet in corona- en klimaatproblematiek en vindt dat de instituties heel slecht bestuurd worden en dat geldt ook voor de democratische rechtsorde". Volgens uw dienst zou dit mogelijk kunnen leiden tot "anti-institutioneel extremisme".

In een rapport van de AIVD van 25 mei worden uw stellingen toegelicht. Volgens uw dienst zijn er wel 100.000 mensen in Nederland die geloven in een "kwaadaardige elite" die middels een "geheime agenda" "totale wereldcontrole" nastreeft. Wat u in uw rapport doet, is het verdacht maken van criticasters op tal van onderwerpen (er wordt gesproken over klimaatbeleid, stikstofpolitiek, de invloed van het World Economic Forum, de omgang met corona, de oorlog in Oekraïne, de woke-agenda, immigratie en kindermisbruik). U bestempelt hen tot een potentieel risico voor de democratische rechtsorde. Het is volgens mij echter niet aan de AIVD, op al deze terreinen de waarheid te claimen. Juist een open debat over deze thema's is een uitgangspunt en voorwaarde voor een goed werkende rechtsorde. Door de koppeling die u maakt tussen extremistisch gedrag en kritische burgers, smoort u het vrije debat en doet u afbreuk aan de democratische rechtsorde die u zegt te dienen.

In het rapport worden "essentiële structurelementen" en "algemene en specifieke procesvoorwaarden" genoemd, die essentieel zouden zijn voor een democratische rechtsorde. "Essentiële structurelementen" zijn volgens de AIVD onder meer: "Grondrechten", "Scheiding der machten", "Openbaarheid van bestuur", "Terughoudende opstelling van de overheid ten aanzien van privélevens van burgers".

Op al deze elementen heeft de overheid zich geen hoeder van de democratische rechtsorde getoond. Grondrechten werden tijdens de coronaperiode veelvuldig genegeerd, de overheid geeft waar mogelijk zo min mogelijk openheid (de sms'jes

van Rutte, de stelselmatig overschreden termijnen voor Woo-verzoeken en het zwartlakken van hele pagina's die wel aangeleverd worden zijn slechts enkele voorbeelden). De rechterlijke macht is steeds volgamer aan de politiek, zoals gebleken is in het Toeslagenschandaal en in de coronarechtszaken, bijvoorbeeld rond de avondklok, zodat van scheiding der machten nauwelijks nog sprake is. Dat de overheid allesbehalve een terughoudende opstelling heeft ten aanzien van privégegevens van burgers hoeft geen betoog en zal bij uw dienst bekend zijn (ik ben zelfs bang dat u hieraan meedoet). De verschuiving van macht naar gremia zoals de Europese Unie, het World Economic Forum en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) doet afbreuk aan de Openbaarheid van Bestuur en aan de democratie als zodanig.

De in het rapport genoemde "algemene en specifieke procesvoorwaarden" zijn onder meer "sociale cohesie" en "pluriformiteit". De overheid heeft de sociale cohesie ernstig ondermijnd gedurende de coronaperiode en zorgt met haar opstelling tegen burgers in dossiers zoals de Groningse gaswinning en het Toeslagenschandaal zelf voor een dalend vertrouwen. In de media is van pluriformiteit nauwelijks sprake. Door uw verdachtmaking van criticasters draagt u met uw dienst bovendien bij aan deze afnemende pluriformiteit.

De Andere Krant wordt veelvuldig beticht van het publiceren van complottheorieën. De definitie die uw dienst geeft, is dat dit "specifieke vormen van des-of misinformatie" betreft. Ik bestrijd die definitie. Complottheorieën kunnen ook gewoon kloppen. Veel ideeën die door de reguliere media als complottheorieën werden bestempeld, bleken later juist te zijn. Tegelijkertijd blijken de reguliere media vaak complottheorieën te verspreiden die onjuist blijken te zijn. Denk aan de theorie van de Amerikaanse regering dat Irak begin deze eeuw over massavernietigingswapens zou beschikken. Of de door de voltallige Nederlandse media gebrachte complottheorie dat Donald Trump zou samenspannen met Russische actoren. Dat het coronavirus uit een lab zou komen, was lang een complottheorie, totdat de WHO deze mogelijkheid zelf onderzocht en moest toegeven dat de theorie kan kloppen. Dat er op allerlei manieren belangen worden gediend die buiten het zicht van het grote publiek gehouden worden, zal ook voor u geen verrassing zijn. Hoe kan dit anders worden benoemd dan een complot of samenzwering?

De mensen van wie u denkt dat ze in staat zouden zijn tot extremisme zijn vaak lezers van onze krant. Nederlanders die zien dat de door u genoemde "essentiële

structurelementen” en “procesvoorwaarden” voor een werkende democratische rechtsorde onder druk staan. Ze lijken steeds minder te betekenen voor de huidige machthebbers. Nederlanders die merken dat tegengeluid niet gestimuleerd wordt, maar tegengewerkt. Ik ken deze mensen persoonlijk en ik kan u vertellen dat ze niet gewelddadig zijn. Zij beseffen dat geweld de oplossing niet gaat brengen en dat er tegen het geweldsmonopolie van de staat (dat steeds minder prudent wordt ingezet) geen tegenmacht te organiseren is.

In uw rapportage merkt u op dat er een spirituele inslag is bij de groep die u beschrijft, en dat klopt. Deze mensen willen slechts in vrede en harmonie leven. Hierbij accepteren we geen overheid die ons deze harmonie en vrijheid misgunt, die wij alle mensen wel gunnen. Als u ons de ruimte geeft, zal dat niet leiden tot extremisme, maar tot een samenleving waarin ieder mens telt. Geweldloos en in liefde. Open en transparant voor alle burgers van Nederland.

U draagt met uw rapport en door uw uitingen in de media bij aan de polarisatie en het verlies van vertrouwen in de instituties. U bent dus onderdeel van het probleem en niet de oplossing.

Ik nodig u van harte uit, het gesprek met mij aan te gaan. Kom eens langs op de redactie om de mensen te ontmoeten voor wie u vrees lijkt te hebben. Dan kunnen we sámen werken aan een democratische rechtsorde.

Met vriendelijke groet,

Sander Compagner

Uitgever van De Andere Krant

Voorzitter van de Vereniging Vrije Journalisten